

Methodiek

Krachtenveldanalyse op belangen, problemen en opties

Factor C

Factor C staat voor communicatie in het hart van beleid. Het is een werkwijze waarin beleids- en communicatieadviseurs vanaf het begin van het beleidsproces nauw met elkaar samenwerken om de buitenwereld en de binnenwereld met elkaar te verbinden. Factor C is daarmee ook een methodiek die beleidsmakers ondersteunt bij het ontwikkelen van communicatief beleid.

© Ministerie van Algemene Zaken,
Academie voor Overheidscommunicatie, academie@minaz.nl

Met deze analyse wordt per actor inzichtelijk wat zijn/haar belangen, problemen en ideeën voor een oplossing zijn. Daarmee krijgen beleidsmakers inzicht in de beweegredenen achter de ingenomen standpunten en wordt duidelijk waar de openingen voor gesprek liggen met deze partijen. In dit document wordt beschreven hoe je deze analyse samen met beleidsmakers kunt uitvoeren.

Toelichting

Onderhandelen op basis van standpunten leidt veelvuldig tot defensieve opstellingen. Standpunten hoeven niet altijd een logisch gevolg te zijn van belangen. Standpunten zijn bovendien veranderlijk, terwijl belangen robuuster zijn en niet zo snel veranderen. Dit betekent dat er mogelijkheden (rek) zijn voor beïnvloeding en onderhandeling, als je dat doet met kennis van de belangen die 'aan tafel zitten'. Het is dus essentieel om de belangen te verkennen en in kaart te brengen.

- Een voorbeeld van een standpunt: Milieudefensie is tegen een spoorlijn door het Groene Hart.
- Een voorbeeld van een belang: Milieudefensie wil dat het milieu zo min mogelijk door menselijke activiteit wordt belast.

Met behulp van de volgende vragen kun je een inschatting maken van hoe partijen tegen het door jou geformuleerde beleidsprobleem aankijken:

- Wat zijn – mede in relatie tot het beleidsonderwerp – de wezenlijke belangen van de partijen? Wat staat er uiteindelijk voor hen op het spel? Wat is hun diepste drijfveer?
- Wat zijn de problemen waarmee de partijen – mede in relatie tot het beleidsonderwerp – worstelen? Met welke knelpunten zien zij zich geconfronteerd?
- Welke opties zien de partijen om de problemen rond het beleidsonderwerp op te lossen?

Met de belangenmatrix kun je een helder overzicht krijgen van de belangen. Bovendien kun je de belangrijkste actoren onderling met elkaar vergelijken. Per actor worden de belangen gekoppeld aan problemen en mogelijke oplossingsrichtingen. Het is de bedoeling dat de belangenmatrix gedurende het proces wordt ingevuld en regelmatig wordt geactualiseerd. Zo kunt u verschuivingen in posities waarnemen. Je vindt 'haakjes' waaraan je je boodschappen kunt ophangen en frames e.d. De belangenmatrix is dan ook een goede voorbereiding op het opstellen van kernboodschappen.

De Academie voor Overheidscommunicatie is het kennis- en expertisecentrum op het gebied van overheidscommunicatie bij de rijksoverheid. De medewerkers ontwikkelen kennis over actuele communicatiethema's, samen met experts en collega's van binnen en buiten de overheid. Deze kennis delen we met beleidsmakers en communicatieprofessionals binnen het Rijk, in opleidingen, bijeenkomsten en leernetwerken, en via Rijksportaal. De Academie voor Overheidscommunicatie is onderdeel van Dienst Publiek en Communicatie van het ministerie van Algemene Zaken. Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten en vaknieuws? Stuur een e-mail naar academie@minaz.nl.

Aanpak

- Stel vast wie de betrokken partijen zijn door middel van een actoreninventarisatie en selecteer de vier of vijf sleutelactoren (van wie je echt afhankelijk bent);
- Stel de belangen vast die elke betrokken partij heeft bij het desbetreffende project/issue. Benut hierbij bijvoorbeeld ook de resultaten van media-analyse en gesprekken met de partijen;
- Formuleer met welke problemen elke betrokken partij worstelt rond het beleidsonderwerp; vaak zijn dit heel andere problemen dan het beleidsprobleem zoals je dit hebt geformuleerd;
- Geef aan welke opties de partijen zelf zien voor de problemen;
- Gebruik het resultaat om frames/aanknopingspunten te vinden waarmee je de partijen kunt aanspreken; ontwikkel zoveel mogelijk opties die tegemoet kunnen komen aan de onderscheiden problemen of onderdelen daarvan;
- houd veranderingen bij in de belangenmatrix.

Partijen	1	2	3	4	5	6	7
Belangen	a	a	d	d	t	w	k
	b	e	g	i	u	x	g
	c	f	h	j	v	z	l
Problemen	--	--	--	--	--	--	--
	--	--	--	--	--	--	--
Opties (mogelijke oplossingen)	--	--	--	--	--	--	--
	--	--	--	--	--	--	--

Deze factsheet is gebaseerd op:
Brochure 'De omgevingsanalyse' van projectbureau Pegasus
(1999), uitgegeven door het ministerie van VROM.